YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
29 päivänä helmikuuta 1996 *

Asiassa C-56/93,

Belgian kuningaskunta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön hallintojohtaja Jan Devadder, avustajanaan asianajaja Claude A. Gonthier, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa Belgian suurlähetystö, 4 rue des Girondins,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Michel Nolin ja Ben Smulders, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukee

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön avustavat oikeudelliset neuvonantajat Jaap de Zwaan ja Ton

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Heukels, prosessiosoite Luxemburgissa Alankomaiden suurlähetystö, 5 rue C. M. Spoo,

väliintulijana,

jossa kantaja vaatii, että hollantilaisille typpilannoitteen tuottajille toimitettua luonnonkaasua koskevasta Alankomaiden soveltamasta suosituimmuustariffijärjestelmästä ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti tehty komission päätös (EYVL C 344, s. 4), joka on osoitettu 29.12.1992 muille jäsenvaltioille ja muille, joita asia koskee, kumotaan,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. A. O. Edward sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann (esittelevä tuomari), P. Jann ja L. Sevón,

julkisasiamies: N. Fennelly,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 8.6.1995 pidetyssä istunnossa esittämät lausumat

kuultuaan julkisasiamiehen 28.9.1995 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Belgian kuningaskunta on 2.3.1993 yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon saapuneella kanteellaan vaatinut ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla, että hollantilaisille typpilannoitteen tuottajille toimitettua luonnonkaasua koskevasta Alankomaiden soveltamasta suosituimmuustariffijärjestelmästä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti tehty komission päätös (EYVL C 344, s. 4, jäljempänä päätös), joka on 29.12.1992 osoitettu muille jäsenvaltioille ja muille, joita asia koskee, kumotaan.

2 Komissio oli aloittanut 25.10.1983 perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn yksityisoikeudellisen yrityksen NV Nederlandse Gasunien (jäljempänä Gasunie) soveltamaa hollantilaisille typpilannoitteen tuottajille toimitettua luonnonkaasua koskevaa suosituimmuustariffijärjestelmää vastaan; Alankomaiden valtio omistaa tämän yrityksen pääomasta suoraan tai välillisesti 50 prosenttia.

3 Gasunie oli tämän menettelyn kuluessa muuttanut tariffirakennettaan erityisesti lisäämällä siihen takautuvasti 1.11.1983 alkaen uuden F-tariffiksi kutsutun tariffin, joka koski Alankomaihin sijoittautuneita erittäin suuria teollisia käyttäjiä, lukuun ottamatta energia-alan käyttäjiä, sillä ehdolla, että ne täyttivät kulutetun kaasun määrään ja ilmoitettuun käyttösuhteeseen liittyvät edellytykset ja hyväksyivät toimitusten mahdollisen keskeyttämisen sekä lämpöarvoltaan erilaisen kaasun toimittamisen. Käytännössä F-tariffi hyödytti olennaisin osin hollantilaisia tuottajia, jotka tuottivat typpilannoitteiden valmistamiseen tarkoitettua ammoniakkia. Se

vastasi suuriin teollisiin asiakkaisiin sovellettua tariffia, vähennettynä muuttuvalla alennuksella, jonka enimmäisarvo oli 5 senttiä (Alankomaiden guldenin sadasosa) kuutiometriltä.

4 Komissio päätti 17.4.1984 lopettaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn siitä syystä, että F-tariffiin ei liittynyt mitään valtion tuen piirrettä. Komissio arvioi erityisesti, että Gasunie toteutti huomattavia toimitussäästöjä käyttösuhteen ja suurten teollisten ja erityisesti typpilannoitteiden tuottajien esittämien hankintaehtojen tärkeyden vuoksi.

5 Ranskalaisten ammoniakin tuottajien nostaman kanteen perusteella yhteisöjen tuomiostuin kumosi tämän päätöksen asiassa C-169/84, CdF Chimie AZF vastaan komissio 12.7.1990 antamallaan tuomiolla (Kok. 1990, s. I-3083). Tuomio perustui yhteisöjen tuomioistuimen hankkimaan asiantuntijalausuntoon, josta ilmeni, että Gasunien luonnonkaasutoimitusten yhteydessä F-tariffin avulla toteuttamat säästöt olivat enintään 0,5 senttiä kuutiometriltä niiden tekijöiden osalta, joissa komissio oli arvioinut säästäjen olevan vähintään 5 senttiä kuutiometriltä ja että F-tariffista hyötyville asiakkaille myönnettyjen alennusten täytyi siis johtua muista seikoista. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi näin ollen, että komissio oli tehnyt tosiseikkoja koskevan ilmeisen arviointivirheen.

6 F-tariffin yhteensoveltuvuutta perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan kanssa koskevan uudessa tutkimuksessaan komissio päätyi siihen tulokseen, että tätä tariffia voidaan pitää perusteltuna kaupallisista syistä, että sillä ei suosittu hollantilaisia ammoniakin tuottajia verrattuna muiden jäsenvaltioiden tuottajiin ja että Alankomaiden valtiolla ei ollut sellaista vaikutusta tariffien vahvistamiseen, joka olisi

ylittänyt tavanomaisen osakkeenomistajan vaikutuksen, koska se ei ollut kärsinyt tulon menetyksiä. Komissio arvioi siis, että tämä tariffi soveltui yhteismarkkinoille ja se päätti lopettaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn.

7 Belgian kuningaskunta on nostanut nyt käsiteltävänä olevan kanteen tätä lopettamispäätöstä vastaan. Kanteensa tueksi se on esittänyt kolme kanneperustetta, jotka koskevat tosiseikkojen arvioinnissa tapahtunutta ilmeistä arviointivirhettä, perustamissopimuksen 92 artiklan virheellistä tulkintaa ja perustelujen puuttumista.

8 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Gasunie on ottanut käyttöön uuden tariffijärjestelmän, joten F-tariffi ei ole ollut käytössä 31.12.1991 jälkeen.

Tosiseikkojen arvioinnissa tapahtunutta ilmeistä arviointivirhettä koskeva kanneperuste

9 Belgian kuningaskunta kiistää tällä kanneperusteellaan komission päätelmät, joiden mukaan F-tariffi oli perusteltu kaupallisista syistä ja että sillä ei ollut suosittu hollantilaisia ammoniakin tuottajia verrattuna muiden jäsenvaltioiden vastaaviin tuottajiin.

Komission päätelmä siitä, että F-tariffi oli perusteltu kaupallisista syistä

10 Aluksi on muistutettava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käyvän ilmi, että perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaiseksi valtion tueksi voidaan katsoa jäsenvaltion itsensä tai sen vaikutusvallan alaisen oikeushenkilön soveltama tariffi, joka on vahvistettu alhaisemmalle tasolle kuin tavanomaisesti valittu tariffi. Tällaisessa tilanteessa valtio tai oikeushenkilö ei menettele kuten

taloudelliset toimijat yleensä, vaan se luopuu tavallisesti saamastaan hyödystä pystyäkseen käyttämään suosituimmuustariffia, jotta tietyt yritykset saisivat rahallista etua. Sitä vastoin valtion tukena ei pidetä sellaista suosituimmuustariffia, joka kyseisillä markkinoilla on objektiivisesti perusteltu taloudellisista syistä, kuten tarpeella vastata markkinoilla esiintyvään kilpailuun (ks. asia 67/85, 68/85 ja 70/85, Van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988, Kok. 1988, s. 219, 28—30 kohta).

11 Koska kyseessä on monitahoisen taloudellisen tilanteen arvioiminen, on myös muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällaista arviointia edellyttävän komission toimenpiteen oikeudellisessa valvonnassa on rajoituttava tutkimaan, että menettelyä ja perustelua koskevia sääntöjä on noudatettu, että riidanalaisen ratkaisun perustana olevat tosiseikat ovat aineellisesti oikeita, että tällaisten seikkojen arvioinnissa ei ole tapahtunut ilmeistä arviointivirhettä ja että harkintavaltaa ei ole käytetty väärin (ks. erityisesti asia 138/79, Roquette v. neuvosto, tuomio 29.10.1980, Kok. 1980, s. 3333, 25 kohta; asia 142/84 ja 156/84, BAT ja Reynolds v. komissio, tuomio 17.11.1987, Kok. 1987, s. 4487, 62 kohta; asia C-174/87, Ricoh v. neuvosto, tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. I-1335, 68 kohta, ja asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok. 1993, s. I-3203, 25 kohta).

12 Komissio väittää Alankomaiden tukemana, että F-tariffi oli perusteltu sen vuoksi, että Gasunien oli vastattava kolmansien maiden ammoniakin tuojien ammoniakkimarkkinoilla aiheuttamaan kilpailuun.

13 Komissio selittää, että luonnonkaasu on ammoniakin tuotannossa pääasiallinen raaka-aine ja se edustaa noin 75 prosenttia ammoniakin omakustannushinnasta. Ammoniakki puolestaan on typpilannoitteiden valmistuksessa käytetty perustuote ja se muodostaa noin 60 prosenttia niiden omakustannushinnasta. Alankomaalaiset typpilannoitteiden tuottajat tuottavat yleensä itse tarvitsemansa ammoniakin ja ne kuluttavat vuosittain noin 30 prosenttia Gasunien hollantilaiselle teollisuudelle toimittamasta luonnonkaasusta. Jos ammoniakin tuottamiseksi käytetyn luonnonkaasun hinta kuitenkin olisi liian korkea, lannoitteiden tuottajat ostaisivat sen ennemmin joltain toiselta toimittajalta kuin tuottaisivat kaasun itse.

14 Komission ja Alankomaiden mukaan ammoniakkiteollisuuden tilanne yhteisössä 1980-luvulla oli sellainen, että jos Gasunie ei olisi myöntänyt erityistariffeja hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille, se olisi ollut vaarassa menettää tämän tärkeän markkina-alueen. Ne katsovat näin ollen, että mistään ei voida päätellä, että toimittaessaan F-tariffin mukaisesti luonnonkaasua hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille Gasunie olisi toiminut toisin kuin yksityinen yritys normaaleissa markkinaoloissa.

15 Belgian kuningaskunta väittää, että F-tariffi ei ollut kaupallisista syistä perusteltu, vaan sitä on sovellettu poliittisista syistä edun myöntämiseksi hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille. Se kiistää tämän vuoksi useat riidanalaisen päätöksen perustelut.

16 Vaikka Belgian kuningaskunta myöntääkin, että F-tariffi ei ollut luottamuksellinen ja että se oli luoteisen Manner-Euroopan ammoniakin tuottajille toimitetun luonnonkaasun johtava hinta, se väittää siitä huolimatta ensinnäkin, että koska tätä tariffia ei ollut julkaistu — toisin kuin Gasunien muita tariffeja —, se ei ollut julkinen.

17 Tämä väite on hylättävä. Tältä osin riittää, kun viitataan, kuten komissio on tehnyt, edellä mainitussa asiassa CdF Chimie AZF vastaan komissio annetun tuomion 15 kohtaan, jossa on todettu, että F-tariffi oli julkinen tariffi, jonka saamisen edellytykset olivat julkisia ja täysin avoimia.

18 Belgian kuningaskunta väittää toiseksi, että komission väite, jonka mukaan Gasunien tulos on aina ollut voitollinen F-tariffin voimassaoloaikana (ks. päätöksen 16. kohta), ei todista sitä, että tariffi olisi liike-elämässä tavanomaisesti noudatetun käytännön mukainen, vaikka sen käyttäminen olisikin liiketaloudellisesti mahdollista. Belgia viittaa tässä suhteessa siihen seikkaan, että Gasunien vuosittainen voitto on sen osakkeenomistajien ja hollantilaisten luonnonkaasun tuottajien välisellä sopimuksella vahvistettu kiinteästi 80 miljoonaan Alankomaiden guldeniin

(NLG). Gasunie hankkii kaasun Nederlandse Aardolie Maatschappij'lta (jäljempänä NAM), joka on pääasiallisesti Shell- ja Esso-yhtiöiden omistama konsortio. NAM hyödyntää hollantilaisia luonnonkaasuesiintymiä Groningen-yhteenliittymän lukuun, jonka osuuksista se omistaa 60 prosenttia ja Alankomaiden valtio 40 prosenttia. Viimeksi mainittu saa noin 80 prosenttia luonnonkaasun myynnistä saatavista voitoista. Hintojen vahvistamista koskevan järjestelmän, niin sanotun netback-järjestelmän mukaisesti Gasunie ostaa luonnonkaasua NAM:lta sen lopullista myyntihintaa eri markkinoilla vastaavaan hintaan, josta on vähennetty kuljetuskustannukset ja muut kustannukset sekä kiinteä vuotuinen voitto. Gasunie on siis vain kuluyksikkö eikä siihen liity riskejä, koska sen kulut ja voitot on varmistettu sen asiakkailta laskutettavista hinnoista riippumatta.

19 Komissio väittää Alankomaiden kuningaskunnan tukemana, että 80 miljoonan NLG:n vuosittainen voitto on Gasunien mahdollisen voiton enimmäismäärä, koska tämän yli menevä summa maksetaan NAM:lle. Sen todellinen voitto F-tariffin soveltamisaikana on itse asiassa ollut selvästi suurempi ja komissio viittasi päätöksessään tähän todelliseen voittoon.

20 Kuten Belgian kuningaskunta suullisessa käsittelyssä huomautti, todelliset voitot, joihin komissio viittaa, ovat itse asiassa Gasunien toimittajien saamia voittoja, joten komission päätös ei ole tältä osin selvä ja täsmällinen. Tästä ei kuitenkaan voida tehdä sitä johtopäätöstä, että komissio on tehnyt ilmeisen tosiseikkojen arviointia koskevan virheen. Kuten Alankomaiden kuningaskunta toteaa, komission väitteen tarkoituksena on osoittaa, että F-tariffin soveltaminen oli liike-elämässä tavanomaisesti noudatetun käytännön mukainen menettely, joka oli liiketaloudellisesti mahdollinen. Tässä suhteessa ei ole ratkaisevaa merkitystä sillä seikalla, sisältyivätkö voitot viime sijassa Groningen-yhtymän eikä Gasunien tulokseen. Belgian kuningaskunnan esittämä väite on siis hylättävä.

21 Belgian kuningaskunta kiistää kolmanneksi komission väitteen, jonka mukaan Gasunien muuttuvat ja kiinteät kulut alittivat selvästi F-tariffin siten, että yhtiö pystyi kasvattamaan nettotulojaan myymällä tällä tariffilla varmistaen tärkeän

asiakaskuntansa säilyttämisen, jonka se olisi menettänyt ilman tämän tariffin myöntämistä (ks. päätöksen 17 kohta). Belgian mukaan tämä väite on ristiriidassa vuosia 1990 ja 1991 koskevan Gasunien vuosikertomusten kanssa, joista ilmenee, että Gasunien luonnonkaasun keskimääräinen ostohinta oli F-tariffia korkeampi.

22 Tässä suhteessa on todettava, että se komission ja Alankomaiden vahvistama tosiseikka, että keskimääräinen ostohinta oli F-tariffia korkeampi ei kumoa komission väitettä. Itse asiassa riittää, kun todetaan, että Gasunien keskimääräinen ostohinta muodostuu lopullisista eri myyntihinnoista sen eri markkinoilla, sen kulut ja voitot vähennettynä. Keskimääräistä ostohintaa koskevat tiedot eivät siis riitä Gasunien muuttuvia ja kiinteitä kuluja koskevan komission esittämän väitteen kumoamiseksi. Tämä väite on siis myös hylättävä.

23 Belgian kuningaskunta väittää neljänneksi, että komissio ei voi perustella Gasunien tarvetta tehdä hollantilaisten typpilannoitteiden tuottajista itselleen uskollinen asiakaskunta sillä, että Gasunie oli vuonna 1982 menettänyt tärkeän osan ranskalaisista markkinoistaan (ks. päätöksen 24 kohta). Tämä menetys oli itse asiassa seurausta Gasunien omasta politiikasta, kun Alankomaat oli päättänyt 1970-luvulla vähentää vientiin tarkoitetun luonnonkaasun määrää selviytyäkseen vuosien 1973—1974 ensimmäisestä öljykriisistä.

24 Kuten komissio ja Alankomaiden kuningaskunta ovat perustellusti väittäneet, Belgian kuningaskunta ei ole osoittanut, että olisi olemassa merkityksellinen yhteys vuonna 1974 tehdyn päätöksen ja sen tosiseikan välillä, että Gasunie oli vuonna 1982 menettänyt osan ranskalaisista markkinoistaan. Tämä väite on siis hylättävä.

25 Belgian kuningaskunta kiistää viidenneksi seuraavan komission väitteen: ”— — Jos ammoniakin valmistukseen tarvittavan kaasun hinta on liian korkea, [typpilannoitteiden tuottaja] ostaa ammoniakin, mikäli mahdollista, muualta hintaan, joka on

alhaisempi kuin sen itsensä tuottaman ammoniakin hinta olisi (tilanne Belgiassa esim. vuonna 1983) — —" (päätöksen 21 kohta). Belgia huomauttaa, että belgialaiset typpilannoitteiden tuottajat tuovat joka vuosi ammoniakkia kattaakseen tuotannon ja kulutuksen välisen kuilun ja että ei ole osoitettu, että tuontiin olisi vuonna 1983 ollut jokin muu syy tai että tuotannon taso olisi ollut epätavallisen alhainen.

26 Komissio on esittänyt vuosina 1980—1991 tapahtunutta Belgian ammoniakin tuontia koskevia tietoja, joista ilmenee Belgian ammoniakkituotannon merkittävä väheneminen. Näin ollen tuonnilla katettu Belgian ammoniakin tarve on noussut vuoden 1982 38 prosentista 51 prosenttiin vuonna 1983, sitten yli 70 prosenttiin 1990-luvun alussa. Nämä luvut, joita Belgian kuningaskunta ei kiistä, osoittavat, että komissio on voinut perustellusti viitata Belgian esimerkkiin tukeakseen väitettään, joka koskee typpilannoitteen tuottajien reaktioita luonnonkaasun suhteellisen korkeaan hintaan. Tämä perustelu on siis myös hylättävä.

27 Belgian kuningaskunta arvioi kuudenneksi, että komissio vetoaa markkinoihin, jotka eivät ole vertailukelpoisia, kun se väittää, että Yhdysvaltojen, Venezuelan, Trinidadin ja Tobagon ja Keski-idän ammoniakin tuottajille vuosina 1981—1991 myönnetyt luonnokaasun tiedossa olevat tai arvioidut toimitushinnat ovat huomattavasti hollantilaisten tariffien alapuolella (ks. päätöksen 22 kohta). Belgian mukaan näissä maissa sovelletut alhaiset hinnat edustavat luonnonkaasun todellista arvoa ainoastaan kyseisillä markkinoilla, kun taas Euroopan markkinoilla F-tariffi alitti luonnonkaasun arvon. Belgia esittää tältä osin numerotietoja, joista ilmenee, että F-tariffi oli alhaisempi kuin eri eurooppalaisissa valtiossa kaksipolttoainepolttimia omistavien suurten teollisuuskuluttajien keskeytymismahdollisuuden sisältävien toimitusten markkinoilla sovellettu hinta.

28 Belgian kuningaskunnan mukaan lisäksi ammoniakkimarkkinat eroavat viimeksi mainituista markkinoista, koska ammoniakkimarkkinoilla mahdollisesti tapahtuvat toimitusten keskeyttämiset aiheuttavat ammoniakin tuottajille suurempia teknisiä

ja kaupallisia ongelmia, koska näillä ei ole korvaavaa raaka-ainetta. Koska näiden toimitusten on oltava säännöllisiä ja jatkuvia, luonnonkaasulla on suurempi tosiasiallinen arvo ammoniakin tuottajille kuin muiden teollisuusalojen tuottajille.

29 Nämä väitteet on hylättävä. Ensinnäkin komissio huomauttaa perustellusti, että sen tarkoituksena ei ole ollut verrata mainittujen kolmansien maiden markkinoita yhteisön markkinoihin vaan että se on ainoastaan halunnut osoittaa, että näistä kolmansista maista peräisin olevat ammoniakin tuottajat ovat todellisia ja tärkeitä kilpailijoita yhteisöön sijoittautuneille ammoniakin tuottajille.

30 Tämän jälkeen on todettava, että Belgian kuningaskunnan väite siitä, että F-tariffi oli alhaisempi kuin luonnonkaasun arvo yhteisön markkinoilla, on merkityksetön ottaen huomioon luonnonkaasun hintojen muodostumisjärjestelmän. Koska luonnonkaasun arvon määrittelevät ne markkinat, joille se on tarkoitettu — toisin sanoen tässä tapauksessa ammoniakin tuottajien ryhmä —, F-tariffin ja kaksipolttoainepolttimia omistavien suurten teollisten tuottajien markkinoille tarkoitetun luonnonkaasun hinnan välisellä suhteella ei ole merkitystä ratkaistaessa, voiko komissio perustella näin päätöksensä. Itse asiassa ratkaiseva kysymys on se, olivatko kilpailuolosuhteet markkinoilla sellaiset, että ne oikeuttivat Gasunien myöntämään hollantilaisille ammoniakin tuottajille alhaisemman hinnan kuin mitä sovellettiin muihin teollisuusaloihin. Tätä kysymystä tarkastellaan jäljempänä.

31 Belgian kuningaskunnan esittämä väite, joka koskee todellisen mahdollisuuden puuttumista keskeyttää kaasuntoimitukset ammoniakin tuottajille ja tämän seikan vaikutusta näille markkinoille tarkoitetun kaasun arvoon, ei myöskään ole asiaankuuluva. Vaikka oletettaisiinkin, että tämä väite olisi perusteltu, se ei mitenkään kumoa komission päätelmää, jonka mukaan typpilannoitteiden tuottajat luopuvat ennemmin omasta ammoniakin tuotannostaan, jos kaasun hinta on liian korkea suhteessa tuodun ammoniakin hintaan.

32 Seitsemänneksi Belgian kuningaskunta kiistää komission väitteen, jonka mukaan vientiin tarkoitetut toimitukset, erityisesti Belgiaan, Saksaan ja Ranskaan vietäviksi tarkoitetut, eivät olleet hintaa ja uusien investointien toteuttamisen tarpeellisuutta koskevalta näkökannalta kovinkaan kiinnostavia (ks. päätöksen 24 kohta). Belgia väittää, että vientihinnat olivat korkeammat kuin F-tariffi, että olemassa olevan infrastruktuurin perusteella oli mahdollista lisätä vientimääriä ilman uusia investointeja ja että vientimarkkinoilla oli riittävästi kysyntää hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille suunnatun myynnin vähenemisen kompensoimiseksi. Belgian kuningaskunnan mukaan tämä väheneminen olisikin luultavasti ollut asteittaista ottaen huomioon hollantilaisten typpilannoitteiden tuottajien toteuttamat tärkeät investoinnit.

33 Belgian kuningaskunta lisää, että Alankomaiden kuningaskunta olisi myös voinut päättää rajoittaa hollantilaisen luonnonkaasun tuotantoa pidentääkseen luonnonkaasuesiintymiensä käyttöaikaa.

34 Komissio ja Alankomaiden kuningaskunta väittävät, että ilman F-tariffin soveltamista Gasunie olisi nopeasti menettänyt tärkeän markkina-alueen voimatta korvata sitä vientialueilla. Luonnonkaasun vientisopimukset tehdään pitkäksi ajaksi hankintojen varmuuden turvaamiseksi, ja tästä syystä Gasunien olisi ollut mahdotonta lyhyessä ajassa korvata viennillä myyntinsä hollantilaisille ammoniakin tuottajille. Gasunien myynnit hollantilaisille ammoniakin tuottajille edustavat itse asiassa kolmannesta hollantilaiselle teollisuudelle suunnatuista myynneistä ja ne vastaavat käytännössä Gasunien Belgiassa myymän luonnonkaasun koko määrää. Vientien lisäämistä vaikeuttaisivat lisäksi luonnonkaasun laatuun, paineeseen ja muihin seikkoihin liittyvät tekniset ongelmat. Vientihinta oli F-tariffia korkeampi, koska se kuvasti eri hintojen keskiarvoa eri alakohtaisilla markkinoilla tuontimaassa. Koska vientimarkkinat olivat kylläiset, merkittäviä lisämääriä luonnonkaasua olisi voitu viedä vain selvästi alhaisempaan hintaan. Komission mukaan todisteena Gasunien kohtaamasta riskistä oli useiden yhteisön ammoniakkitehtaiden sulkeminen vuosina 1992 ja 1993 Itä-Euroopan entisistä sosialistisista maista peräisin olevan ammoniakin runsaan tuonnin vuoksi.

35 Komission ja Alankomaiden kuningaskunnan esittämien väitteiden perusteella on todettava, että Belgian kuningaskunta ei ole osoittanut, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että Gasunie ei pystynyt vientiä lisäämällä kompensoimaan hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille suunnattujen myyntien vähenemistä.

36 Tuotannon rajoittamismahdollisuuden osalta on todettava, kuten julkisasiamies on tehnyt ratkaisuehdotuksensa 71 kohdassa, että tällainen rajoittaminen olisi aiheuttanut tulojen vähenemisen ja sen seurauksena investoitujen varojen hitaamman palautumisen. Näin ollen on todettava, että Belgian kuningaskunta ei ole mitenkään pystynyt todistamaan, että sen ehdottama ratkaisu olisi ollut kaupallisesti järkevä.

37 Belgian kuningaskunta kiistää lopulta komission päätelmän, jonka mukaan F-tariffi oli perusteltu kolmansista maista peräisin olevien tuontien ammoniakkimarkkinoilla aiheuttamaan kilpailuun vastaamiseksi. Belgia väittää, että tämän päätelmän kumoaa se seikka, että F-tariffi myönnettiin hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille silloinkin, kun ei ollut tarvetta vastata tuodun ammoniakin aiheuttamaan kilpailuun, koska ammoniakin hinta oli korkea. Belgian kuningaskunta nojautuu tältä osin komission esittämiin taulukoihin, joista ilmenee, että F-tariffin 5 senttiä kuutiometriltä oleva enimmäisalennus myönnettiin hetkellä, jolloin tuodun ammoniakin hinta oli korkea ja että muulloin myönnettiin pienempi alennus vaikka ammoniakin hinnat olivat alhaiset.

38 Kuten komissio ja Alankomaiden kuningaskunta perustellusti väittävät, F-tariffin tason muuttumista on arvioitava ottamalla huomioon teollisen kaasun ja maahantuodun ammoniakin hinnat niiden absoluuttisista tasoista riippumatta. Kun

luonnonkaasun hinta on suhteellisen korkea verrattuna tuodun ammoniakin hintaan, typpilannoitteiden tuottajalle voi olla kaupallisesti edullista ostaa ammoniakki sen sijaan, että tämä tuottaisi sen itse.

39 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 86—91 kohdassa, komission esittämistä taulukoista ilmenee, että F-tariffi seurasi yleisesti ottaen luonnonkaasu- ja ammoniakkimarkkinoiden vaihteluja, tiettyjen ajallisten erojen selittyessä satunnaisilla sopeuttamisongelmilla. Koska Belgian kuningaskunta ei ole esittänyt täsmennyksiä ja lisätodisteita, on siis todettava, että ei ole osoitettu komission ylittäneen harkintavaltansa rajoja kun se arvioinut, että F-tariffi oli tarpeellinen, jotta voitiin vastata kolmansista maista peräisin olleiden tuontien ammoniakkimarkkinoilla aiheuttamaan kilpailuun olemassa olevan tärkeän asiakaskunnan säilyttämiseksi.

40 Edellä olevasta seuraa, että tämän kanneperusteen ensimmäinen osa ei ole perusteltu.

Komission johtopäätös, jonka mukaan F-tariffi ei ole suosinut hollantilaisia ammoniakin tuottajia verrattuna toisten jäsenvaltioiden kyseisiin tuottajiin

41 Asianosaiset ovat yksimielisiä siitä, että Gasunien ja belgialaisen jakeluyhtiö Distrigazin keskenään sopima hinta rajalla perustui niin sanottuun netback-järjestelmään, jonka mukaan ostohinta määrätään eri käyttötarkoituksiin tuontimaassa käytetyn luonnonkaasun markkina-arvon perusteella, josta vähennetään Distrigazin kuljetus- ja jakelukustannukset ja sen voittomarginaali. Hinta rajalla edusti luonnonkaasun eri markkina-arvojen keskiarvoa kunkin alan arvioiduilla määrillä painotettuna. Luonnonkaasun markkina-arvo kullakin alalla oli puolestaan suurelta osin määräytynyt kilpailevien öljytuotteiden hintojen mukaan

— dieselöljy kotitalous- tai kaupallisella alalla ja raskas polttoöljy teollisuusalalla —, joihin on lisätty maksu, jossa otetaan huomioon luonnonkaasun suuremmat edut.

42 On myös selvää, että on vain malli, jonka perusteella osapuolet ovat käyneet liikeneuvotteluja, joiden aikana kumpikin osapuoli on yrittänyt saada toiselta edullisimman hinnan. Nämä neuvottelut ovat johtaneet sellaisen yleisen hinnan vahvistamiseen, jota Gasunie ja Distrigaz soveltavat kaikkiin luonnonkaasun myynteihin. Tämä hinta, joka kaasulla on, kun se toimitetaan Alankomaiden ja Belgian rajan yli, neuvoteltiin joka kolmas vuosi.

43 Belgian kuningaskunta kiistää komission väitteen, jonka mukaan ranskalaiset, belgialaiset ja saksalaiset jakeluyhtiöt saivat Gasunielta typpilannoiteteollisuudelle tarkoitetut määrät hintaan rajalla, joka melkein vastasi F-tariffia (ks. päätöksen kahdeksannen kohdan neljäs luetelmakohta).

44 Belgian kuningaskunta väittää tältä osin ensiksi, että hollantilaisen luonnonkaasun vientihinta rajalla Belgiassa oli pitkän aikaa F-tariffia korkeampi.

45 Tätä väitettä ei voida hyväksyä. Kuten komissio ja Alankomaiden kuningaskunta ovat todenneet, on olemassa alakohtaisia markkinoita, kuten kotimarkkinat, joilla on mahdollista saada korkeampi myyntihinta kuin teollisuusalalla sovellettava, mukaan lukien typpilannoitteiden tuottajien markkinat. On siis luonnollista, että hinta rajalla voi olla korkeampi kuin F-tariffi koska se on eri alakohtaisten markkinoiden keskihintoja seuraava kokonaishinta.

46 Belgian kuningaskunta väittää toiseksi, että hinta rajalla oli koko markkinoille neuvoteltu yhtenäinen hinta, josta ei ole mahdollista erottaa objektiivisesti eri alakohtaisten markkinoiden osuuksia. Tämän väitteen tueksi Belgia esittää, että verrattuna eri vaihtoehtoisiin energialähteisiin luonnonkaasusta maksettu maksu oli koko markkinoille sovittu kokonaismaksu. Jos koko sovittua kaasumäärää ei vastaanotettu, siitä perittyyn korvaukseen (take or pay -periaate) samoin kuin sopimuksenmukaiset vuosimäärät ylittävien määrien myynnistä perittyyn hintaan sovellettiin yhtenäistä hintaa rajalla riippumatta siitä, millä markkinaosuudella toimituksen määrä edellä mainitun johdosta väheni tai kasvoi.

47 Tämä väite on myös hylättävä. Vaikka oletettaisiinkin, että hinta rajalla olisi yhtenäinen hinta, jonka alkuperäistä koostumusta on mahdotonta jälkeenpäin päätellä, tämä ei olisi ratkaisevaa siltä osin kuin selvää, että tämä hinta rajalla määräytyy osittain sellaisen hintojen muodostumismekanismin perusteella, jossa otetaan huomioon luonnonkaasun markkina-arvo eri alojen markkinoilla.

48 Kolmanneksi ja viimeiseksi Belgian kuningaskunta kiistää, että Gasunien ja Distrigazin välisissä hintaa rajalla koskevissa neuvotteluissa olisi erityisesti otettu huomioon belgialaisten typpilannoitteiden tuottajien markkinat. Belgian mukaan näille markkinoille tarkoitettujen määrien markkina-arvo otettiin huomioon samalla tavalla kuin muu teollisuuskäyttö eikä sitä siis asetettu F-tariffin kanssa lähes samalle tasolle.

49 Tältä osin on muistettava, että komission ja Alankomaiden mukaan sellaisen luonnonkaasun, jota ei käytetä polttoaineena vaan raaka-aineena, markkina-arvoon vaikuttaa paitsi kilpailevien öljytuotteiden hinta myös muiden raaka-aineiden, tässä tapauksessa tuodun ammoniakin, hinta.

50 Belgian kuningaskunta ei näytä kiistävän sitä seikkaa, että typpilannoitteiden tuottajille tarkoitetun luonnonkaasun markkina-arvoon vaikuttaa myös tuodun ammoniakin hinta. Se huomauttaa itse, että Distrigaz on myöntänyt F-tariffin kaltaisen alennuksen belgialaisille typpilannoitteiden tuottajille suurimman osan kyseessä olevasta ajanjaksosta.

51 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitun asian CdF Chimie AZF vastaan komissio yhteydessä hankkima asiantuntijalausunto tukee tätä väitettä; kyseisen tuomion asiaankuuluvaa kohtaa on siteerattu riidanalaisen päätöksen 18 kohdassa. Asiantuntijat ovat siis todenneet, että koska luonnonkaasua käytetään raaka-aineena teollisessa prosessissa ja koska tämän raaka-aineen hinnalla on olennainen merkitys lopputuotteen hinnan määrittelyssä — kuten ammoniakkituotannossa — pelkästään vaihtoehtoisten raaka-aineiden hinta ei ole ratkaiseva markkinoilla olevan raaka-aineen hinnan vahvistamisessa, vaan ratkaisevaa on myös lopputuotteen markkinahinta, joka on erittäin tärkeä tekijä. Asiantuntijat lisäävät, että sen enimmäishinnan, jonka ammoniakkitehdas on valmis maksamaan raaka-aineesta (esim. luonnonkaasusta) arvioiminen niin, että tuottaja pysyy kilpailukykyisenä lopputuotteen (esim. ammoniakin) markkinoilla, on monitahoinen prosessi.

52 Belgian kuningaskunta väittää päin vastoin, että Gasunien ja Distrigazin välisissä neuvotteluissa belgialaisille typpilannoitteiden tuottajille suunnattujen luonnonkaasun myyntien ei katsottu muodostavan omaa erillistä markkinaosuuttaan hintaa rajalla vahvistettaessa. Belgian mukaan nämä myynnit yksinkertaisesti luettiin luonnonkaasun myynteihin teollisuusmarkkinoilla yleensä ja niiden hintaan vaikutti siis vain raskaan polttoöljyn hinta mutta ei ammoniakin hinta. Gasunie oli itse asiassa aina kieltäytynyt ottamasta huomioon vähiten arvostetuille teollisuusaloille kuten ammoniakkialalle myydyn luonnonkaasun myyntihintaa katsoen, että Distrigazin norjalaisten ja algerialaisten toimittajien oli vastattava alennuksista näille aloille suunnatuissa myynneissä.

53 Lisäksi Belgian hallitus väittää, että sopimuksenmukainen hinta rajalla oli sidottu pelkästään öljytuotteiden hinnankehitykseen. Sitä ei sen sijaan ollut sidottu ammoniakin hinnankehitykseen.

54 Tämän väitteensä tueksi Belgian hallitus esittää "Simplified Presentation of Netback Analysis" -nimisen taulukon, jossa esitetään vain kaksi alaa: kotitalous- tai kaupallinen ala, jonka markkina-arvo lasketaan suhteessa dieselöljyn hintaan sekä teollisuusala, jonka markkina-arvo lasketaan suhteessa raskaaseen polttoöljyyn.

55 Belgian kuningaskunta kiistää sen, että komission esittämää hinnanmuodostusjärjestelmää koskevaa taulukkoa voitaisiin käyttää perustana tämän asian ratkaisemisessa. Tämä taulukko ei sen mukaan missään tapauksessa tue komission väitettä. Se arvioi, että vaikka hintaa rajalla määrättäessä olisikin otettu huomioon kunkin teollisuusalan oma markkina-arvo, taulukosta ilmenee kuitenkin, että typpilannoitealan markkina-arvo on myös määrätty raskaan polttoöljyn eikä ammoniakin hinnan mukaan.

56 Belgian kuningaskunta väittää lopuksi, että mukauttaessaan belgialaisille typpilannoitteiden tuottajille tarkoitetun luonnonkaasun myyntihinnan hollantilaiseen johtavaan hintaan Distrigaz on kärsinyt huomattavia tappioita tällä markkina-alalla. Distrigaz on voinut tappioita kärsimättä toimittaa luonnonkaasua belgialaisille ammoniakin tuottajille F-tariffia vastaavaan hintaan vain vuoden 1984 lokakuusta vuoden 1986 lokakuuhun, jolloin Gasunie myönsi Distrigazille alennuksen niin sanotulle "suojaavalle" erälle, joka oli 20 prosenttia ostetun luonnonkaasun kokonaismäärästä. Distrigazin tänä aikana saama kokonaisvoittosumma oli kuitenkin selvästi alhaisempi kuin Gasunien.

57 Komissio ja Alankomaiden kuningaskunta väittävät, että kaikki teollisuuden alat typpilannoitteiden tuottajat mukaan lukien otettiin huomioon siinä osassa hintaa rajalla, joka kuvastaa teollisuusasiakkaiden markkinoiden alakohtaista jakautumista. Näin ollen Distrigazille myönnetty hinta rajalla oli sellainen, että sen oli mahdollista myöntää belgialaisille typpilannoitteiden tuottajille F-tariffiin

verrattavissa oleva tariffi. On siis mahdollista väittää, että Gasunie sovelsi selvästi F-tariffin kaltaista hintaa rajalla typpilannoiteteollisuudelle tarkoitettuihin määriin. Komissio nojautuu tässä suhteessa Alankomaiden teollisuusministeriön laatimaan taulukkoon, jossa jaetaan teollisuusala eri alalohkoihin kuten lannoite-, paperi-, konepaja- ja kemianteollisuus jne.

58 Distrigazille myönnetyn suojaavan erän osalta komissio toteaa sen muodostaneen noin 7,5 prosenttia luonnonkaasun kulutuksesta Belgiassa, mikä vastaa belgialaisten typpilannoitteiden tuottajien kyseisenä aikana käyttämää luonnonkaasumäärää. Komissio korostaa Distrigazille suoritettujen myyntien suojaavan erän ja hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille myönnettyjen alennusten soveltamisen samanaikaisuutta. Itse asiassa F-tariffin alennus, joka tarkistettiin määräajoin ja laskettiin uudellen ammoniakin hinnasta riippuen, oli enimmäistasollaan eli 5 senttiä kuutiometriltä vain suojaavan erän soveltamisen aikana. Muina aikoina se oli alemmalla tasolla.

59 Distrigazin typpilannoitteiden tuottajille suorittamia myyntejä koskevien kirjattujen tappioiden osalta komissio toteaa lopuksi, että ne eivät olleet todellisia ja johtuivat Distrigazin kirjanpitokäytännöstä, jonka mukaan sen voiton laskemisessa käytetttiin aina kokonaishintaa rajalla. Todellisuudessa se pystyi kompensoimaan nämä tappiot myymällä muille käyttäjille kaasua hintaan, joka ylitti yleisen hinnan rajalla. Itse asiassa Distrigaz sai huomattavia ja kasvavia kokonaisvoittoja kyseisenä ajanjaksona.

60 Ensiksi on todettava, kuten julkisasiamies on huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, että Belgian kuningaskunnan esittämä taulukko, jonka se toteaa olevan yksinkertaistetussa muodossa, ei suoranaisesti ole ristiriidassa komission esittämän taulukon kanssa, jonka tarkoituksena on ottaa yksityiskohtaisemmin huomioon alakohtaisten hintojen muodostus. Belgian kuningaskunta ei ole

muutoinkaan pystynyt osoittamaan, että komission taulukko ei ole tarkka esitys Gasunien ja Distrigazin välisten neuvottelujen muodollisesta perustasta.

61 Sitä vastoin on totta, kuten Belgian kuningaskunta toteaa, että komission esittämän taulukon toiseen sarakkeeseen, jossa ilmoitetaan vaihtoehtoinen polttoaine, sisältyvä merkintä "pääasiallisesti polttoöljy" koskee kaikkia teollisuuden aloja, lannoiteteollisuus mukaan lukien.

62 On kuitenkin huomattava, että taulukko sisältää lisäksi "markkina-arvo aloittain" jaetun kolmannen sarakkeen, josta ilmenee, että luonnonkaasun markkina-arvo lasketaan erikseen lannoitealalle. Kuten 49—51 kohdassa on jo todettu, typpilannoitealalle tarkoitetun luonnonkaasun markkina-arvoon vaikuttaa paitsi kilpailevien öljytuotteiden hinta, myös ammoniakin hinta. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 47 kohdassa todennut, näissä olosuhteissa ainoastaan se seikka, että taulukosta puuttuu nimenomainen merkintä ammoniakin hinnan vaikutuksesta typpilannoitealalle tarkoitetun luonnonkaasun hintaan ei vielä riitä todistamaan, että sitä ei ole otettu huomioon hintaa rajalla määrättäessä.

63 Kuten komissio toteaa, se seikka, että Distrigaz olisi kirjannut tappioita typppilannoitealalle suunnatuista myynneistä ei mitenkään osoita, että hintaa rajalla määrättäessä ei olisi otettu huomioon näitä markkinoita, koska nämä tappiot lasketaan käyttämällä kokonaishintaa rajalla ja ne kompensoidaan siis voitoilla, jotka saadaan sellaisilla alakohtaisilla markkinoilla, joilla voidaan periä hinta, joka ylittää hinnan rajalla. Se seikka, että Distrigazin kokonaisvoittosumma oli pienempi kuin Gasunien, voidaan selittää muilla tekijöillä, kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 37 kohdassa, eikä se riitä näin ollen osoittamaan Belgian kuningaskunnan esittämää väitettä todeksi.

64 Vaikka Belgian kuningaskunta näyttääkin perustellusti arvioivan, että se osa hintaa rajalla, joka kuvastaa typpilannoitealan osuutta, oli sidottu öljytuotteiden eikä ammoniakin hinnan kehitykseen, tämä ei ole määräävä seikka.

65 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 41, 42, 48 ja 49 kohdassa, yhteisöjen tuomioistuimella asiasta olevien tietojen perusteella on katsottava, että suojaava erä oli poikkeuksellinen toimenpide, jonka tarkoituksena oli täydentää Distrigazille hinnasta rajalla myönnettyä alennusta typpilannoitteiden tuottajille tarkoitetun luonnonkaasun osalta samaan aikaan, jolloin Alankomaille F-tariffin mukaan myönnetty alennus saavutti 5 centiä kuutiometriltä olevan enimmäistasonsa, jolloin tämä poikkeuksellinen toimenpide korvasi siis muodollisen indeksimekanismin.

66 Näiden päätelmien perusteella Belgian kuningaskunta ei ole osoittanut, että komissio on arvioinut ilmeisen virheellisesti taloudellisia tietoja, kun se on arvioinut, että Distrigazille myönnetty hinta rajalla oli sellainen, että sen oli mahdollista myöntää belgialaisille typpilannoitteiden tuottajille F-tariffia vastaava tariffi.

67 Belgian kuningaskunta väittää vastauksessaan, että belgialaisen ammoniakkialan vahingoksi oli olemassa vääristymä siitä syystä, että hintaan rajalla sisältyi hollantilainen ympäristövero "Milieuheffing", kun taas hollantilaisille ammoniakin tuottajille tämä vero palautettiin. Belgian kuningaskunta vetoaa lisäksi belgialaisten ammoniakintuottajien velvollisuuteen maksaa viiden Belgian frangin (BFR) suuruinen lisä gigajoulea kohden.

68 Tältä osin on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 42 artiklan 2 kohdan mukaan asian käsittelyn kuluessa ei saada vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudelliseen perusteeseen. Koska näin ei ole ollut tässä asiassa, tämä peruste on hylättävä.

69 Näin ollen ensimmäisen kanneperusteen toinen osa ei myöskään ole perusteltu ja tämä kanneperuste on siis hylättävä kokonaan.

Perustamissopimuksen 92 artiklan virheellistä tulkintaa koskeva kanneperuste

70 Belgian kuningaskunta väittää ensiksi, että F-tariffin perusteleminen luonnonkaasun alhaisemmilla hinnoilla muissa maissa on vastoin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 78/76, Steinike & Weinling, 22.3.1977 antamassaan tuomiossa (Kok. 1977, s. 595, 24 kohta) luomaa oikeuskäytäntöä, jonka mukaan jäsenvaltio ei voi perustella perustamissopimuksen 92 artiklan rikkomista sillä seikalla, että muutkaan jäsenvaltiot eivät noudata tätä määräystä. Lisäksi komissio ei ollut tutkinut luonnonkaasu- tai ammoniakkimarkkinoiden erityisolosuhteita niissä jäsenvaltioissa, joissa hinnat olivat alhaisempia kuin Alankomaissa.

71 Belgian kuningaskunta viittaa tältä osin komission väitteeseen, jonka mukaan Italian, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin ammoniakin tuottajat saivat tarpeisiinsa luonnonkaasua Alankomaissa, Belgiassa ja Ranskassa voimassaolevien tariffien mukaista hintaa huomattavasti alhaisemmalla toimitushinnalla (ks. päätöksen kahdeksannen kohdan kolmas luetelmakohta).

72 On kuitenkin todettava, että komissio ei väitä tässä kohdassa, että mainituissa jäsenvaltioissa sovelletut hinnat olisivat valtion tukea. Se väittää päin vastoin nimenomaan, että kyseiset hinnat olivat kaupallisesti perusteltuja. Toisen kanneperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä.

73 Belgian kuningaskunta viittaa toiseksi 51 kohdassa mainittuun asiantuntijalausuntoon perustuvaan komission väitteeseen, jonka mukaan luonnonkaasun hinta ei riipu pelkästään korvaavan tuotteen hinnasta vaan myös itse lopputuotteen hinnasta (ks. päätöksen 18 kohta), jos luonnonkaasua käytetään raaka-aineena ja jos

sen hinnalla sellaisenaan on merkittävä osa lopputuotteen kulujen määrittelyssä. Belgian mukaan tämä väite on päinvastainen kuin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 27/76, United Brands vastaan komissio, 14.2.1978 antamassa tuomiossa (Kok. 1978, s. 207, 229 kohta) omaksuma kanta; tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että kysynnän ja tarjonnan lakia pitäisi soveltaa vain siinä vaiheessa, jossa se tosiasiassa ilmenee.

74 Kanneperusteen toinen osa on myös hylättävä. Yhteisöjen tuomioistuimen tarkoituksena on edellä mainitussa asiassa United Brands antamansa tuomion perusteluissa ollut vahvistaa se, että markkinamekanismit heikentyvät, jos hinnan laskemisessa ei otetakaan huomioon jakelijoina toimivien myyjän ja ostajan välistä kysynnän ja tarjonnan lakia vaan hypätään yhden portaan yli ja otetaan huomioon myyjän ja lopullisen kuluttajan välisen kysynnän ja tarjonnan laki (ks. tuomion 230 kohta). Tämä perustelu ei ole mitenkään ristiriidassa komission päätelmän kanssa, jonka mukaan tuodun ammoniakin aiheuttama kilpailu todella vaikuttaa typpilannoitteiden tuottajien esittämään luonnonkaasun kysyntään.

75 Belgian kuningaskunta väittää kolmanneksi, että komissio ei ole, siten kuin edellä mainitussa asiassa Van der Kooy vastaan komissio annetun tuomion 30 kohdassa edellytetään, ottanut päätöksessään huomioon typpilannoitteiden tuottajille aiheutuvia kustannuksia, jos ne lopettavat ammoniakin valmistuksen luonnonkaasusta ja ostavat valmista ammoniakkia.

76 Kuten komissio on todennut, tässä asiassa ei ole kysymys siitä, että typpilannoitteiden tuottajat muuttaisivat laitoksiaan, vaan pelkästään siitä, että ne luopuvat yhdestä tuotantovaiheesta eli ammoniakkituotannosta. Komission mukaan tästä aiheutuvat kustannukset eivät voi olla merkittäviä. Koska Belgian kuningaskunta ei

ole osoittanut, että tämä komission viimeksi mainittu väite olisi väärä, tämä kolmas kanneperusteen osa on hylättävä.

77 Belgian kuningaskunta väittää neljänneksi edellä mainitussa asiassa Van der Kooy vastaan komissio annetun tuomion 28 kohdan perusteella, että komission olisi pitänyt tutkia, oliko Gasunie luopunut mahdollisesta voitostaan. Se viittaa lisäksi siihen, että F-tariffi on luonteeltaan valtion toimenpide, jonka tarkoituksena on myöntää rahamääräinen etu tietyille yrityksille, vaikka tällainen poliittinen päätös, jonka tarkoituksena on ylläpitää typpilannoitteiden tuotantoa Alankomaissa, on ehkä myös Gasunien taloudellisen intressin mukainen, kuten on todettu edellä mainitun asian CdF Chimie AZF vastaan komissio yhteydessä hankitussa asiantuntijalausunnossa.

78 Tämä neljäs kanneperusteen osa on myös hylättävä. Ensinnäkin komissiota ei voida syyttää siitä, että se ei ole nimenomaisesti päätöksessään todennut, että Gasunie ei ollut luopunut voitosta, jonka se olisi voinut normaalisti saada, koska komissio on täsmällisesti luetellut ne syyt, joiden perusteella mikään ei sen mukaan anna aihetta olettaa, että Gasunie olisi toimittaessaan F-tariffin mukaisesti kaasua hollantilaisille typpilannoitteiden tuottajille toiminut toisin kuin yksityinen yritys kyseisissä markkinaolosuhteissa.

79 Seuraavaksi on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 92 artiklassa ei erotella tarkoitettuja interventioita niiden syiden tai tavoitteiden mukaisesti, vaan ne määritellään niiden vaikutusten mukaan (asia 173/73, Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974, Kok. 1974, s. 709 ja asia 310/85, Deufil v. komissio, tuomio 24.2.1987, Kok. 1987, s. 901, 8 kohta). Kun menettely on objektiivisesti perusteltua kaupallisista syistä, se seikka, että se on myös jonkin poliittisen tavoitteen mukaista ei tarkoita sitä, että se olisi perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettua valtion tukea.

80 Belgian kuningaskunta syyttää viidenneksi komissiota siitä, että se ei ole selittänyt F-tariffin soveltamisen virallisten edellytysten ja Gasunien toiminnan välistä ristiriitaa; Gasunie ei toisaalta soveltanut tätä tariffia suuriin kuluttajiin, jotka täyttivät määrätyt edellytykset mutta jotka eivät toimineet typpilannoitealalla ja toisaalta se sovelsi sitä typpilannoitteiden tuottajiin, jotka eivät täyttäneet vaadittuja määrällisiä edellytyksiä.

81 Tältä osin on muistettava, että perustamissopimuksen 92 artiklaa sovelletaan vain jäsenvaltioiden myöntämiin tai valtion varoista myönnettyihin tukiin, joilla suositaan tiettyjä yrityksiä tai tiettyä tuotantoa. Edellä mainitussa asiassa CdF Chimie AZF vastaan komissio annetun tuomion 23 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että F-tariffi oli alakohtainen siltä osin kuin sitä sovellettiin tiettyihin yrityksiin, toisin sanoen hollantilaisiin ammoniakin tuottajiin.

82 Komissio on päätöksessään todennut F-tariffin alakohtaisuuden. Näin ollen se on ilmoittanut, että Gasuniella oli myös joitakin muita asiakkaita, joiden kaasun kulutus oli määrän suhteen verrattavissa tiettyjen typpilannoitteiden tuottajien kaasun kulutukseen, niiden olemassaolon olematta kuitenkaan uhattuna. Komissio on selittänyt olevan liike-elämässä tavanomaisen käytännön mukaista, että yritys myöntää hinnanalennuksen, jos se on taloudellisesti mahdollista, jos siihen on kaupallista tarvetta. Tätä tarvetta ei ollut näiden asiakkaiden osalta, joiden osalta ei ollut olemassa uhkaa siitä, että ne olisivat vaihtaneet korvaavaan tuotteeseen (ks. päätöksen 15 kohta).

83 Näin ollen komissiota ei voida syyttää siitä, että se ei yrittänyt selittää syitä siihen, miksi Gasuniella olisi voinut olla intressiä vahvistaa muodolliset ja ilmeisen neutraalit edellytykset sen sijaan, että se olisi nimenomaisesti vahvistanut, että kyse oli alakohtaisesta tariffista.

84 Koska toisen kanneperusteen viimeinenkin osa on hylättävä, kanneperuste hylätään kokonaan.

Perustelujen puuttumista koskeva kanneperuste

85 Belgian kuningaskunta väittää, että päätöstä ei ole perusteltu ETY:n perustamissopimuksen 190 artikan vaatimusten mukaisesti, koska perustelut ovat käsittämättömiä ja riittämättömiä ja lisäksi koska komissio ei tehnyt johtopäätöstään näiden perustelujen pohjalta.

86 On muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa määrättyjen perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia ja niissä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimielimen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää toimenpiteen toteuttamisen syyt ja siten, että yhteisöjen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen lainmukaisuutta. Tästä oikeuskäytännöstä seuraa lisäksi, että kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia ei tarvitse esittää siltä osin kuin sitä, ovatko päätöksen perustelut perustamissopimuksen 190 artiklan mukaisia, tutkitaan paitsi päätöksen sanamuodon myös asiayhteyden ja kaikkien asiaa koskevien oikeussääntöjen suhteen (ks. erityisesti asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-395, 15 ja 16 kohta sekä asia C-466/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft, tuomio 9.11.1995, 16 kohta, Kok. 1995, s. I-3799).

87 Tässä asiassa on otettava huomioon se seikka, että komission päätös on tehty erään toisen komission päätöksen jälkeen, yhteisöjen tuomioistuimen tämän päätöksen kumoamista koskevan tuomion antamisen jälkeen ja sen jälkeen, kun komission oli antanut tiedonannon, että komissio aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn ja vaatii niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa (EYVL 1992 C 10, s. 3), joihin lisäksi viitataan.

88 Belgian kuningaskunta väittää, että päätöksessä ei kuvailla F-tariffia eikä sen soveltamisen edellytyksiä eikä siinä tarkenneta sitä, että F-tariffin alennus oli vaihteleva.

89 Tältä osin on todettava, että nämä seikat mainitaan sekä aikaisemman päätöksen kumoavassa yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa ja sen liitteenä olevassa julkisasiamies Mischon ratkaisuehdotuksessa että komission tiedonannossa siitä, että se aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn. On siis katsottava, että ne, joita asia koskee, ovat voineet saada tiedon näistä seikoista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle asiaa koskevat näkökantansa.

90 Muilta osin Belgian hallituksen tämän kanneperusteen yhteydessä esittämät seikat ovat, kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 110 ja 111 kohdassa, niiden väitteiden toistoa, joita se on esittänyt aikaisemmin perustamissopimuksen 92 artiklan virheellistä tulkintaa koskevan kanneperusteensa tueksi. Ne on siis myös tässä yhteydessä hylättävä.

91 Edellä olevasta seuraa, että kolmas kanneperuste on hylättävä.

92 Koska mitään Belgian kuningaskunnan esittämistä kanneperusteista ei hyväksytä, kanne on hylättävä perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

93 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut sitä ja koska Belgian kuningaskunta on hävinnyt asian, se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Saman artiklan 4 kohdan ensimmäisen kohdan mukaisesti Alankomaat, joka on asiassa väliintulijana, vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

3) Väliintulija vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Edward Moitinho de Almeida Gulmann

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä helmikuuta 1996.

R. Grass D. A. O. Edward

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja